

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2015/36

Karar Sayısı : 2015/87

Karar Tarihi : 8.10.2015

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 1. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 81. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının, Anayasa'nın 2., 19., 36. ve 142. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Davacının uluslararası koruma talebiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I- İPTALİ İSTENİLEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralları da içeren 81. maddesi şöyledir:

“Avukatlık hizmetleri ve danışmanlık

MADDE 81- (1) Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, bu Kısımda yazılı iş ve işlemlerle ilgili olarak, ücretleri kendilerince karşılanması kaydıyla avukat tarafından temsil edilebilir.

(2) Avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, bu Kısım kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Kanunun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.

(3) Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan danışmanlık hizmetlerinden faydalanabilir.”

II- İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN ve Kadir ÖZKAYA'nın katılımlarıyla 22.4.2015 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre, bir davaya bakmakta olan

mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Kanun'un 81. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının iptalini talep etmiştir.

4. Kanun'un 81. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin, bu kısımda yazılı iş ve işlemlerle ilgili olarak, ücretleri kendilerince karşılanması kaydıyla avukat tarafından temsil edilebileceği; (2) numaralı fıkrasında ise avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanacağı hüküm altına alınmıştır.

5. İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin bakmakta olduğu davada, davacı, uluslararası koruma talebiyle İçişleri Bakanlığına yaptığı başvurusunun reddi üzerine, bu işleme karşı açacağı davada kendisine hukuki yardımda bulunması için Barodan adli yardım talebinde bulunmuş ve Kanun'un 81. maddesinin itiraz konusu (2) numaralı fıkrası uyarınca Baro tarafından avukat görevlendirilmiştir. Davacıyı temsil etmekle görevlendirilen avukat usulüne uygun şekilde düzenlenmiş vekâletname ibraz etmeden dava açmış, yargılama devam ederken, avukatın 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 76. ve 77. maddelerine göre usulüne uygun noter onaylı vekâletname ibraz etmediği gerekçesiyle vekil sıfatını haiz olmadığına karar verilmiştir. Bu durumda, davacının, ücreti kendisi tarafından karşılanan bir avukatla temsili söz konusu olmadığından Kanun'un 81. maddesinin itiraz konusu (1) numaralı fıkrası davada uygulanacak kural değildir. Belirtilen fıkraya ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

6. Açıklanan nedenlerle, 4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 81. maddesinin;

A- (1) numaralı fıkrası, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanacak kural niteliğini taşımadığından, bu fıkraya ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE

B- (2) numaralı fıkrasının ESASININ İNCELENMESİNE, Zühtü ARSLAN, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Nuri NECİPOĞLU ile M.Emin KUZ'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

8. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşüldü:

A- İtirazın Gerekçesi

9. Başvuru kararında özetle, itiraz konusu kuralda, uluslararası koruma talebinde bulunan kişilere yargı mercileri önünde avukatla temsil hakkı tanınmasına karşın avukata verilecek vekâletnamenin şekil şartları konusunda herhangi bir istisna veya muafiyet getirilmediği, başvurucuların çoğunlukla pasaportsuz veya vatansız olmalarından dolayı 6100 sayılı Kanun'un 76. maddesine göre usulüne uygun şekilde onaylanmış veya düzenlenmiş vekâletname çıkarmalarının mümkün olmadığı, bu durumun anılan kişilerin yargı mercileri önünde avukatla temsil edilebilmelerine engel oluşturduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 19., 36. ve 142. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

10. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesine göre, itiraz konusu kural ilgisiz nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 16. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

11. 6458 sayılı Kanun, yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

12. Kanun'un 81. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, uluslararası koruma talebinde bulunanlar ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin, uluslararası korumayla ilgili işlemlerinde, ücretleri kendilerince karşılanması kaydıyla avukat tarafından temsil edilebileceği; itiraz konusu (2) numaralı fıkrasında, avukatlık ücretini karşılama imkânı bulunmayanlara yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanacağı hüküm altına alınmıştır.

13. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren ve hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldıran devlettir.

14. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu ifade edilerek yabancıların da yargı mercilerine davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Bu bağlamda iddia ve savunma haklarını kısıtlayan, bu hakların eksiksiz kullanımını engelleyen ve bu suretle adil yargılanmayı ihlal eden kuralların Anayasa'nın 36. maddesine aykırılık oluşturacağı açıktır.

15. Adil yargılanma ilkesinin en önemli unsurlarından birisi hakkaniyete uygun yargılamadır. Hakkaniyete uygun yargılamanın gerçekleşmesi, tarafların hukuki konumlarına bakılmaksızın iddia ve savunma haklarının eksiksiz olarak kullanılması ile mümkündür. Bu kapsamda, kişilere yargı mercileri önünde etkili bir şekilde iddia ve savunmada bulunabilmeleri için avukatla temsil edilebilme hakkı tanınması, hakkaniyete uygun bir yargılamanın gereğidir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte, özel sınırlama nedeni öngörülmemiş

hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca, hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Nitekim Anayasa'nın 16. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak, bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz. Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamalar, hak ve özgürlüklerin özlerine dokunamayacağı gibi demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine de aykırı olamaz.

17. Anayasal açıdan dokunulamayacak öz, her temel hak ve özgürlük açısından farklılık göstermekle birlikte sınırlamanın hakkın özüne dokunmadığının kabulü için temel hakların kullanılmasını ciddi surette güçleştirip, amacına ulaşmasına engel olmaması ve etkisini ortadan kaldıracı bir nitelik taşıması gerekir.

18. Demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkeleri ise iki ayrı kriter olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki kriter arasında sıkı bir ilişki vardır. Temel hak ve özgürlüklere yönelik herhangi bir sınırlamanın, demokratik toplum düzeni için gerekli nitelikte, başka bir ifadeyle öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmekle birlikte, temel haklara en az müdahaleye olanak veren ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının incelenmesi gerekir.

19. Ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile sınırlama araçları arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple, kuralın hedeflenen amaca ulaşabilmek için elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

20. Belirtilen nitelikleri gereği, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ve aralarında sıkı bir ilişki bulunan, "temel hak ve hürriyetlerin özü", "demokratik toplum düzeninin gerekleri" ve "ölçülülük ilkesi" kavramları, bir bütünün parçaları olup, demokratik bir hukuk devletinin özgürlükler rejiminde gözetilmesi gereken temel ölçütleri oluşturmaktadır.

21. İtiraz konusu kuralla, yargı mercileri önünde kendisini bizzat savunamayacak durumda olan ve avukatlık ücretini karşılayacak maddi gücü de bulunmayan yabancılarla, uluslararası korumayla ilgili işlemlerden kaynaklanan davalarda 1136 sayılı Kanun'un adli yardım hükümlerine göre ücretsiz olarak avukatlık hizmetinden faydalanma imkânı getirilmektedir. Bu yönüyle kural, hak arama özgürlüğünün en önemli iki ögesini oluşturan iddia ve savunma hakkının etkili bir şekilde kullanılmasına yönelik meşru bir amaca dayanmaktadır.

22. Diğer taraftan, 1136 sayılı Kanun'un 179. maddesinin ikinci fıkrasında, adli yardım yükümlülüğünün ilgilinin vekâletname vermekten kaçınmasıyla sona ereceği belirtilmiş, 6100 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise avukatın, açtığı veya takip ettiği dava ve işlerde, noter tarafından onaylanan ya da düzenlenen vekâletname aslını veya avukat tarafından onaylanmış aslına uygun örneğini, dava yahut takip dosyasına konulmak üzere ibraz etmek zorunda olduğu; 77. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da vekâletnamenin aslını veya onaylı örneğini vermeyen avukatın, dava açamayacağı ve yargılamayla ilgili hiçbir işlem yapamayacağı hüküm altına alınmıştır.

23. İtiraz konusu kuralda, yabancılara, uluslararası korumayla ilgili davalarda yargı mercileri önünde avukatla temsil hakkı tanınmakla birlikte avukata verilecek vekâletnamenin şekil şartları bakımından özel bir düzenleme öngörülmediğinden, 6100 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen hükümleri gereğince söz konusu yabancıların da avukat aracılığıyla davayı takip edebilmeleri için noter tarafından onaylanmış veya düzenlenmiş vekâletname çıkarmaları zorunludur. Bu haliyle kuralın, yargı mercileri önünde avukatla temsil hakkına, dolayısıyla da hak arama özgürlüğüne sınırlama getirdiği açıktır.

24. Kanun koyucunun, temsile yetkili olmadığı kişi adına avukatın dava açmasını veya takip etmesini engellemek için avukat tarafından açılan veya takip edilen davalarda, vekâletnamenin noter tarafından onaylanmış veya düzenlenmiş olmasını zorunlu kıldığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle, avukat tarafından açılan veya takip edilen davalar için noter tarafından onaylanmış veya düzenlenmiş vekâletname zorunluluğu getirilmesi hakkında kötüye kullanılmasını engelleme gibi meşru bir amaca hizmet etmektedir.

25. Noterler tarafından onaylanacak ya da düzenlenecek vekâletnamelere ilişkin şekil şartları 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 84. ve 92. maddelerinde düzenlenmiştir. Anılan maddelere göre avukat aracılığıyla davasını takip etmek isteyen kişiler kimlik belgeleriyle noterliklere başvurarak onaylama veya düzenleme şeklinde vekâletname çıkarabilmektedir.

26. 6458 sayılı Kanun'un 76. maddesinde, uluslararası koruma talebinde bulunanlara yabancı kimlik numarasını içeren uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi verileceği belirtilmiş, 83. maddesinde de, koruma talebi kabul edilerek mülteci statüsü verilenler ile şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilenlere yabancı kimlik numarasını içeren birer yıl süreli kimlik belgesi düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda uluslararası koruma talebinde bulunanlar ile uluslararası koruma statüsü sahibi yabancılar da anılan maddeler gereğince adlarına düzenlenen kimlik belgeleri ile noterliklere başvurarak yetkili kılacakları avukata vekâlet verebileceklerdir. Dolayısıyla belirtilen kimlik belgelerinden birini ibraz eden yabancıların noterden vekâletname çıkarmalarına herhangi bir engel bulunmamaktadır.

27. Bu açıklamalar çerçevesinde, avukatlık ücretini karşılayacak maddi gücü bulunmayan yabancılara, uluslararası korumayla ilgili davalarda etkili bir şekilde iddia ve savunmada bulunabilmeleri için ücretsiz olarak avukatlık hizmetinden faydalanma olanağı sağlayan kuralın, avukata verilecek vekâletnamenin şekil şartlarına ilişkin herhangi bir muafiyet öngörmediği gerekçesiyle avukatla temsil hakkını ölçsüz bir şekilde kısıtlayarak hak arama özgürlüğünü kullanılamaz hale getirdiği söylenemez. Bu itibarla kuralın, kişilerin iddia ve savunma hakkını ölçsüz şekilde kısıtlayan veya engelleyen bir yönü bulunmamaktadır.

28. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 13., 16. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

29. Kuralın Anayasa'nın 19. ve 142. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV- HÜKÜM

4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 81. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 8.10.2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

KARŞIOY GEREKÇESİ

4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 81. maddesinin itiraz konusu ikinci fıkrası, avukatlık ücretlerini karşılama imkanı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişilere 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanacağını belirtmektedir.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin aykırılık iddiasını ciddi bulursa, Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Buna göre, iptali istenen kuralın somut davada uyumsuzluğu çözümede kullanılacak, uygulanacak kural olması gerekir.

Başvuru kararında, koruma talebinde bulunan söz konusu kişilere yargı mercileri önünde avukatla temsil hakkı tanınmasına rağmen vekaletname düzenlenmesine ilişkin herhangi bir istisnaya yer verilmediği, halbuki bu kişilerin çoğunlukla pasaportsuz veya vatansız olmalarından dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 76. maddesi uyarınca usulüne göre vekaletname çıkaramadıkları, bu durumun da avukatla temsile engel teşkil ettiği ileri sürülmüştür.

Somut olayda davacı, uluslararası koruma talebinin reddi üzerine açacağı davada hukuki yardımda bulunması için Barodan adli yardım talebinde bulunmuş ve kendisine itiraz konusu kural uyarınca avukat tayin edilmiştir. Açılan davada davacıyı temsille görevlendirilen avukatın, 6100 sayılı Kanun'un 76. ve 77. maddelerine göre usulüne uygun noter onaylı vekaletname ibraz edilmediği gerekçesiyle, vekil sıfatını taşımadığına karar verilmiştir.

Dolayısıyla bakılmakta olan davada tartışılan husus, itiraz konusu kural gereği görevlendirilen avukatın vekaletname olmadan vekillik sıfatını sürdürüp sürdüremeyeceğine, başka bir ifadeyle, vekaletname ibrazının zorunlu olup olmamasına ilişkindir. Bu husus ise itiraz konusu kuralda düzenlenmemektedir. İptali istenen kural, koruma talebi reddedilen kişilerin avukat yardımından yararlanabileceklerini düzenlemekte, bu yardımın şartları, usul ve esasları konusunda herhangi bir düzenlemeye yer vermemektedir. Avukatla temsilde vekaletname zorunluluğu ile noter onaylı vekaletnamenin nasıl düzenleneceğine ilişkin kurallar, 6100 sayılı Kanun ile 1512 sayılı Noterlik Kanunu başta olmak üzere, diğer kanunlarda yer almaktadır. Bu nedenle, itiraz konusu kural, başvuran mahkemenin davayı sonuçlandırmada uygulayacağı kural değildir.

Bu gerekçelerle, itiraz konusu kuralın uygulanacak kural olduğu, bu nedenle esasının incelenmesi gerektiği yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

Ankara 1. İdare Mahkemesince bakılmakta olan davada, 4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 81. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla iptali için başvurulmuş, (1) numaralı fıkrasının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanacak kural niteliğini taşımadığından, bu fıkraya ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle karar verilirken, çoğunluk kararıyla, (2) numaralı fıkra yönünden işin esasının incelenmesine karar verilmiştir.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir.

Anayasa Mahkemesi kararlarında "*uygulanacak yasa kuralı*" kavramı, bir davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan ya da tarafların istek ve savunmaları çerçevesinde bir karar vermek için göz önünde tutulması gereken kuralları ifade etmekte olup, uygulanacak yasa kuralı, bakılmakta olan davayı yürütmeye, uyuşmazlığı çözmeye, davayı sona erdirmeye veya kararın dayanağını oluşturmaya yarayacak kural olarak tanımlanmaktadır.

6458 sayılı Kanun, yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Kanun'un 3. maddesinin (ç) bendinde, başvuru sahibi, "*uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişi*" şeklinde tanımlanmaktadır.

Kanun'un 81. maddesinin itiraz konusu (1) numaralı fıkrasında, başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin, bu kısımda yazılı iş ve işlemlerle ilgili olarak, ücretleri kendilerince karşılanması kaydıyla avukat tarafından temsil edilebileceği, (2) numaralı fıkrasında ise avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanacağı hüküm altına alınmıştır.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, avukatın, açtığı veya takip ettiği dava ve işlerde, noter tarafından onaylanan ya da düzenlenen vekâletname aslını veya avukat tarafından onaylanmış aslına uygun örneğini, dava yahut takip dosyasına konulmak üzere ibraz etmek zorunda olduğu, 77. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da vekâletnamenin aslını veya onaylı örneğini vermeyen avukatın, dava açamayacağı ve yargılama ile ilgili hiçbir işlem yapamayacağı belirtilmiştir.

Somut olayda, davacı, uluslararası koruma talebiyle İçişleri Bakanlığı'na yaptığı başvurunun reddi üzerine, bu işleme karşı açacağı davada kendisine hukuki yardımda

bulunması için Barodan adli yardım talebinde bulunmuş ve Baro tarafından itiraz konusu kurallar gereğince avukat görevlendirilmiştir. Davacıyı temsil etmekle görevlendirilen avukat tarafından, vekaletname ibraz edilmeden dava açılmış, yargılama devam ederken, avukatın 6100 sayılı Kanun'un 76. ve 77. maddelerine göre usulüne uygun noter onaylı vekaletname ibraz etmediği gerekçesiyle vekil sıfatına haiz olmadığına karar verilmiştir. Dava süreci devam etmekte iken Mahkeme tarafından itiraz konusu kuralların iptali istemiyle başvuruda bulunulmuştur.

Başvuru kararında, itiraz konusu kurallarda, uluslararası koruma talebinde bulunan kişilere yargı mercileri önünde avukatla temsil hakkı tanınmasına karşın vekaletname düzenlenmesi konusunda şekil şartına ilişkin herhangi bir istisna veya muafiyete yer verilmediği, başvuruçuların çoğunlukla pasaportsuz veya vatansız olmalarından dolayı 6100 sayılı Kanun'un 76. maddesine göre usulüne uygun şekilde vekaletname çıkaramadıkları, bu durumun uluslararası koruma talebinde bulunan kişilerin yargı mercileri önünde avukatla temsil edilebilmelerine engel oluşturduğu belirtilerek, itiraz konusu kuralların eksik düzenleme nedeniyle Anayasa'nın 2., 19., 36., ve 142. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Bakılan davada uyuşmazlık, Kanun'un 81. maddesinin itiraz konusu (2) numaralı fıkrası uyarınca davacıyı temsil etmek üzere görevlendirilen avukatın vekâletname ibraz etmesinin zorunlu olup olmadığına ilişkindir. İtiraz konusu kurallar, uluslararası korumayla ilgili iş ve işlemlerde ücret karşılığı ya da adli yardım kapsamında ilgililerin avukatlık hizmetinden faydalanabileceğini öngörmekte olup, Baro tarafından görevlendirilen avukatın, davacı adına dava açabilmesi ve davayı takip edebilmesi için Mahkemeye vekâletname ibraz etmesine gerek olup olmadığı veya düzenlenecek vekâletnamenin hangi şekil şartlarına sahip olması gerektiği gibi hususlar itiraz konusu kuralların düzenleme alanının dışında kalmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, uluslararası koruma talebiyle başvuruda bulunanlar ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin uluslararası korumayla ilgili iş ve işlemlerinde avukat hizmetlerinden faydalanabilmelerine imkân tanıyan kuralların görülmekte olan davada uygulanmasına olanak bulunmadığından, bu kurallara yönelik başvurunun tamamının mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu (2) numaralı fıkra yönünden de kuralın itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından, bu kural yönünden de başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine kara verilmesi gerektiği düşüncesinde olduğumuzdan, bu kuralın esasının incelenmesine yönelik çoğunluk görüşüne katılmadık.

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Üye
Nuri NECİPOĞLU

KARŞIOY GEREKÇESİ

Bakılmakta olan davada ihtilaf oluşturulan husus, Kanun'un 81. maddesinin itiraz konusu (2) numaralı fıkrası uyarınca davacıyı temsil etmek üzere görevlendirilen avukatın vekâletname ibraz etmesinin zorunlu olup olmadığıdır. İtiraz konusu kurallar, uluslararası korumayla ilgili iş ve işlemlerde ücret karşılığı ya da adli yardım kapsamında ilgililerin avukatlık hizmetinden faydalanabileceğini öngörmekte olup Baro tarafından görevlendirilen avukatın, davacı adına dava açabilmesi ve davayı takip edebilmesi için Mahkemeye vekâletname ibraz etmesine gerek olup olmadığı veya düzenlenecek vekâletnamenin hangi şekil şartlarına sahip olması gerektiği gibi hususlar itiraz konusu kuralların düzenleme alanının dışında kalmaktadır. Bu itibarla, uluslararası koruma talebiyle başvuruda bulunanlar ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin uluslararası korumayla ilgili iş ve işlemlerinde avukatlık hizmetlerinden faydalanabilmelerine imkan tanıyan itiraz konusu kurallardan (2) numaralı fıkra davada uygulanacak kural niteliğini haiz değildir.

Açıklanan nedenlerle; (2) numaralı fıkra yönünden itiraz başvurusunun başvuran Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiği kanaatine ulaştığımdan, işin esasına geçilmesine dair çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR